List 40. Tečaj XLIII.

NOVICE

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 7. oktobra 1885.

Obseg: Našim deželnim in državnim poslancem v varstvo domače vinske trgovine. — Gospodarske izkušnje. — Vprašanja in odgovori. — Občinam, oziroma slavnim županstvom trnovsko-vremske doline v prevdarek. — Trgovinska in obrtna zbornica. (Dalje.) — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Iz državnega zbora. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Našim deželnim in državnim poslancem v varstvo domače vinske trgovine.

Spisal R. Dolénc.

Od l. 1875. ni bilo v vipavski dolini količkaj izdatne vinske letine. Vrh tega zamore pa sleherni Vipavec konstatovati, da se vino, to malo, kar se ga z velikimi stroški pridela, od leta do leta teže v denar spravlja in prodaja. Na Dolenjskem niso slabe vinske letine tako zaporedoma kakor v vipaski dolini, toda s prodajo vina gre Dolenjcem pa še bolj trda kakor Vipavcem. Tam se tudi primeri, da večji posestnik skozi celo leto nič vina ne proda, ker nihče po njem ne praša. Tako godilo se je na pr. po njegovi lastni izpovedi blagemu pokojnemu gosp. deželnemu poslancu Karolu Rudežu, in v tem gotovo ni bil osamljen, in bi ne bil še danes.

Premišljevanja vredno je pač, od kod to pride. V dotičnih razgovorih se je uže dostikrat marsikje povdarjalo, da so se pri nas bolj inteligentni konsumenti v kaj veliki meri na povžitek piva navadili; manj inteligentni pa — delavci — na povžitek šnopsa. To je žalibog! vse resnično, vendar ni tudi nič manj resnično, da še tisto vino, katero se pri nas dandanes v primeri k prošlosti v tako skrčeni meri povživa, ni domač pridelek, ampak ptuji. Le pojdimo, in to osobito v poletnem in jesenskem času, ko domačemu vinu cena navadno nekoliko poraste, v gostilnice na naše Gorenjsko, na Tolminsko, posebno pa na Notranjsko — na Pivko! — in prašajmo, kako vino da točijo? Odgovorili nam bodo v prevagljivi meri, da hrvatsko. No, proti temu, da se pri nas hrvatska vina točijo, bi ne mogli in ne smeli konečno nič ugovarjati, ako bi domačega pridelka ne bilo; ali toči se hrvatsko vino, ko je še čisto dovolj domačega pridelka v deželi. To je na prvi pogled pač čudno, ako se pa stvari bolj na dno pogleda, čisto naravno. Hrvatsko vino ni znabiti toliko boljši memo domačega, pač pa veliko bolj po ceni. Hrvatski vinski agent, ne producent! postavi na pr. vino v Postojno na kolodvor od 9 do 12 gold. hektoliter. Vrh tega ne zahteva on koj plačila, ampak dá do šest mesecev obroka, in ako treba še več. To je pa našim gostilničarjem, osobito pa manjšim krčmarjem, jako po godu, kajti čemu vipavsko ali pa dolenjsko vino po 20 do 25 gold. v daljni kleti producenta plačevati, ako se tako po ceni brez vsega truda, brez vseh stroškov hrvatsko tako rekoč kar v hišo poslano dobi, in ako ubogi naš vinski konsument, delavec, nič po tem ne praša, od kod da je vino, ampak samo po tem, da je močno. Da bi hrvatska vina v naših gostilnah in krčmah pa tudi po ceni bila, to pa ni slučajno, kajti toči se po tako visoki ceni, po kakoršni bi se zamoglo tudi domače vino še vedno s prav poštenim lepim dobičkom točiti. In to je, kar našim gostilničarjem in krčmarjem nič manj ne ugaja, kakor prvotna nizka kupna cena hrvatskega vina. Privoščimo tudi našim gostilničarjem in krčmarjem lep dobiček, naj živijo tudi oni boljše ko mogoče, toda vprašanje nastane, ali je pa tudi gospodarsko mogoče, dobra hrvatska pridelana vina iz Zagreba noter v Postojno tako po ceni postaviti??? In na to vprašanje mora pač sleherni, kateri se s pridelovanjem vina peča odločno odgovoriti, da ne!! Na Hrvatskem ni bilo v poslednjih letih tako dobrih vinskih letin, da bi bilo vina toliko, da bi se ne vedelo, kam ž njim. Na Hrvatskem tudi niso vinogradski delalci toliko po ceni, da bi zamogli producenti vina taisto skoro zastonj dajati.

In kakor katalog druzega vinskega somenja leta 1881. v Zagrebu kaže, razstavilo je 72 razstavljavcev nič manj kakor 199 raznih vin, pa med vsemi temi se nahaja le **eno** vino z ceno 10 gold. za hektoliter, in le **tri** z ceno 11 gold., vsa druga so v ceni dosti više bila. Od 1881. leta so pa še cene vin zaradi trtne uši, in slabih letin poskočile, od kod torej tista tako po ceni hrvatska vina, katera se v našo deželo uvažujejo? — Ni davno od tega, da se je neki gospod iz Ribnice na vodstvo deželne vinarske šole na Slapu z vprašanjem obrnil, bi li ne zamoglo ono neko sumljivo hrvatsko vino preiskati, ter o njem, to je o njegovi kakovosti certifikat dati. Na to vprašanje se je odgovorilo, da se želji uže lahko ustreže, in da naj se le dotičnega vina ena steklenica pošlje. Vino je res na Slap dospelo, pa kako vino je bilo to? — Po duhu ni bilo poznati, da bi v steklenici vino bilo, kajti duh spominjal je veliko bolj na „šnops“, kakor

pa na vino. Po okusu spominjalo je to talmivino pa tudi veliko bolj na sladčikasti šnops, kakor pa na pravo vino.

Duhu in okusu jako zvesto podobna, bila je pa tudi sostava vina sama, kajti preiskava je pokazala, da je imelo pri 10%, reci: desetih % alkohola, le 3‰, reci: le tri tisočinke kisline, ekstraktnih snovi pa ni bilo skora v njemu slutiti. Kdo le količkaj v kletarstvu vešči ne bode na prvi mah spoznal, da je bila ta, hrvatsko vino imenovana tekočina le jako slabo narejeni „petiot“ ali pa v najboljšem slučaji z pomočjo slabega „galiziranja“ jako jako pomnoženi, toraj stanjšani prvotni pridelek? — In s takimi vini se naša dežela preplavuje, ko je še domačega pravega vina čisto dovolj v nji! O, da je mogoče taka vina po 9 do 12 forintov še z dobrim dobičkom iz Zagreba v Postojno postaviti, to je pa istina, kajti računimo vsaki procent alkohola v hektolitru po 60 kr. — tako drag je namreč kilogram finejšega špirita — in vse drugo, kar je zraven še treba, kakor tropine, glicerin, enantni eter pa 1 gold. na hektoliter — kar je odločno preveč — pride hektoliter še le na 7 forintov!

Da se sem ter tje tudi prav poštena fina hrvatska vina pri nas po gostilnah nahajajo, se ne dá tajiti, toda te ne delajo našemu poštenemu domačemu pridelku nikakega kvara v trgovini, ker so ona ravno tako visoka, ali pa še viša v ceni kakor naša. No, nepoštenih „fabriških“ domačih vin se pa hvala Bogu pri nas še ne najde, kajti producenti vina se njih naprave na skrivnem zaradi kaj ojstre državne, pa le za Cislajtanijo veljavne postave iz dné 30. marca leta 1882. ne morejo lotiti — vsaj v količkaj pomenljivi meri ne — očitne take fabriške tvrdke, pa naša trgovska in obrtniška zbornica v svojem zaznamku, tudi še nima zabiležene.

Kaka velikanska krivica, to je, škoda, da se s takim inportiranim hrvatskim „fabrikatom“ naši domači vinski kupčiji dela, je očividno; in zato bi bilo le želeti, da bi se naši p. n. gospodje deželni in državni poslanci rešenja tega vprašanja lotili. Zakaj naj bi ne veljala enaka postava, kakor za nas tudi za sosedno Hrvatsko? Ali pa ako nima za Hrvatsko veljati, zakaj se ona tudi za nas ne razveljavi; kaj je potrebno, da se „stara voda“ še le iz Hrvatskega k nam vpeljuje, ali bi je ne mogli doma dovolj najti? Letos bode marsikje na Kranjskem vino dosti prekislo, in več kakor pametno bi bilo, ga po pošteni poti zboljšati. Pa to nam postava od dne 30. marca 1882. leta prepoveduje, hrvatski „čifut“ sme pa delati v kleti, kar hoče in sme na Kranjsko izpeljati, kolikor le more — talmi-vina. Torej deželni in državni poslanci naši, gorko priporočeno naj Vam bode varstvo naše domače vinske trgovine.

Gospodarske izkušnje.

Madež od rije

se odpravi s citronovim sokom, kateremu se soli primeša. Ožmi srednje veliko citrono v porcelanasto skledico in prideni na majhni noževi špici soli.

S to zmesjo se madež drgne in v gorki vodi spere. Ako je blago tako, da se ne sme drgniti, briši z gobo. Če je blago pobarvano, je treba previdno ravnati. Najbolje je poprej v malem poskusiti, če kislina od citrone pobarvano blago prime ali ne, kajti v nasprotnem slučaji se madež ne odpravi, ampak še povekša.

O koristi sove.

Pod streho svoje hiše imam golobe. V temnem kotu zraven golobnjaka naredile so sove gnjezdo. V mesecu maju, ko je ona valila, prinašal ji je samec, miši, podgane, krte, a nikoli ne tiča. Golobje se niso nič plašili, čeravno je samec redno skozi lukno pri golobnjaku notri in ven letal. Na zraven stoječi cerkvi pa so našli pri popravi strehe med gnjezdi vrabcev, lastovic in šmarnic tudi gnezdo sove. Razvidno je iz tega, da je sova koristna, naj se torej varuje.

Varstvo proti razletu petroleja.

Ker ima petrolej lastnost, da razletí, se je uže veliko ljudi pri nalivanji svetilnic ali na kak drug način ponesrečilo in tudi veliko blaga vničilo. Vsak bode torej z veseljem čul o sredstvu proti razletu petroleja. Dr. Laudon napravil je bel prah; ako se tega prahu na noževi špici petroleju primeša, se ne razleti. Smeš prižgati celi toht ali petrolej v svetilnici in ne bode se razpočila. Beli prah pa še petrolej zboljša, ukroti pline, kateri pri prižigu petroleja nastanejo, zmanjša vročino in naredi večjo svitlobo. Na en liter petroleja zadostuje ½ grama omenjenega prahu. Dobi se v večjih lekarnah. Škatljica stane 48 krajc.

Lesna obrtnija.

Da les, ki se rabi za kolarska dela, ne razpoka in se ne zvije, dene se 8 dni v močno osoljeno vodo. Ako se enaki les potem porabi za kolesa ali druga vozna dela, smejo vozovi poletu in pozimi in na solnci ali dežju stati in nobeden del voza ne bode razpokal. Ker to sredstvo vsak kolar lahko porabi, zategadel svetujemo, kajti gospodarjem se prihrani mnogo dela, ko ni potreba vozov pokrivati. Da so enaka kola tudi bolj trpežna, je gotovo.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 41. Kako se dá sveži špeh nasoliti ter v čebru, bednji ali sodu dobro hraniti, ne da bi se pokvaril in kako se dá pokvarjeni špeh (slanina) popraviti? (J. G. na V.)

Odgovor. Pokvarjeni špeh ne dá se popraviti, zato je treba ž njim uže pri nasolenji in sušenji (vkajenji) tako ravnati, da se ni pokvarjenja bati. Špeh hraniti je čez zimo na dva načina, ali v celih kosih, ali pa razsekanega, to je, kot zaseko.

V kosih se špeh čez zimo tako-le ohrani: Špeh od zaklanega prešiča treba je ohladiti ter ga potem od vseh strani dobro obdrgniti s zmesjo iz solí in solitarja, katera zmes se potem še po špehu natrese. Špeh se potem položi na povšev ležeči ploh ali desko, da zamore vsa mokrota, ki se nabira, tudi takoj odteči. Ako ta mokrota ne odteče, se špeh gotovo pokvari. Na to pokrije se špeh z drugim plohom ali desko, katera se s primerno težkim kamenjem obteži. Tako naj špeh 2 do 3 tedne leži in potem pa se posuši. Navadno sušijo špeh v dimu; najbolj fini špeh je pa oni, ki je bil samo na zraku na kakošnem suhem, zračnem prostoru na prepihu posušen.

Kako napravljati prav izvrstno zaseko, ki se nikdar ne pokvari, nam je pa sporočil gospod odbornik kmetijske družbe A. Brus, koji način v tem-le obstoji: Špeh se najprvo dobro skuha, in ko je enkrat popolnem ohlajen, se naj še le razseka ter dobro vsoljen v prstene ali kamnite posode natlači. Ta način na-

pravljanja zaseke ima pa tudi to prednost, da se skuhani špeh lože brez primešanja zraka v posode stlači kot pa surovi.

Vprašanje 42. Jaz želim 3 orale dobro gnojenih njiv v stalno senožet spremeniti, prosim toraj, da blagovolite v prihodnjem listu na sledeča vprašanja odgovoriti. — Kedaj naj se njiva zorje, ali v jeseni ali spomladi; če v jeseni ali naj se precej seje ali pomladi, katero seme ali zmes bi na njivi, katera je peščena, najbolje ugajala, z ozirom na naše klimatične razmere? (A. P. v C.)

Odgovor. Njiva, koja se ima v senožet spremeniti, ima biti v dobrem stanji, da vsejano seme krepko vspeva ter se mlade rastlinice hitro razrastejo. Njiva mora biti tudi brez plevela, drugače plevel uže v prvem času zaduši vsejano travo, deteljo itd. Predno se iz njive naredi senožet, treba je toraj njivo dobro plevela očistiti in zemljo dobro prerahljati. To vse se doseže ali z dobro praho ali pa se njiva poprej obdela z kako okopovalno rastlino, na pr. krompirjem, zeljem itd. Primerno globoko preoranje njive pred zimo je dokaj koristno. Travino seme vseje se ali samo za-se ali pa pod žito. Če vsejete travino seme pod jaro žito, preorajte pred zimo njivo primerno globoko, da zimski mraz prerahlja in razkrojí zemljo. Spomladi vsejte ječmen ali oves in na njega še le travino seme, katero je pa le plitvo podvleči ali pa samo z valarjem povaljati. Če sejete travo z deteljo, priporočamo Vam vsako seme za-se sejati, drugače setev jako neenakomerno izpade. Ako pa hočete travino seme samo za-se brez žita sejati morate pa njivo ravno tako skrbno pripraviti, in če je treba, spomladi tudi dvakrat in večkrat orati. Posejati je pa njivo s travnim semenom še le v mesecu juliju ali avgustu. Na hektar vsejte 45 do 55 kilogramov semena različnih trav in 8 do 12 kilogramov bele detelje. Priporočamo Vam pri napravi novih senožet ozirati se ne samo na travo, ampak tudi na druge tečne in dobre travniške rastline. Ako nam natančneje popišete zemljo Vaših njiv in pa podnebne lastnosti Vašega kraja, prijavimo Vam radovoljno primerno zmes travinega in druzega semena, katera bi bila za Vašo rabo najbolja. Na novo napravljene senožeti treba je v začetku gnojiti s kompostom ali pa z razredčeno gnojnico. Zadnjo priporoča se voziti na senožet, dokler še sneg leži.

Občinam, oziroma slavnim županstvom trnovsko-vremske doline v prevdarek.

„Sè združenimi močmi se vse doseže.“

Prebivalstvo cele trnovsko-vremske doline je sploh prav pohlevno, krotko, miroljubno in zeló delavno, a pri vsem tem pa tudi večinoma zeló ubogo, čemur poglavitni vzroki so raznega imena dolgovi, sporedne slabe letine, kakoršnih sledilo je tu druga za drugo celih šest, kakor tudi mnogo dela in truda, katero se tu in tam za žive in mrtve brez vse koristi izvaja. — Pa o tem danes ne bodem na drobneje razpravljal, ampak pozornost hočem obračati na nek splošno-koristen predmet ter ga nekoliko bolj natančno od raznih strani ogledati in prerešetati.

Kjer je splošno uboštvo in pomanjkanje med ljudstvom doma, tam se tudi občinskim blagajnicam dobro ne godi. Nahajajo se v tej dolini občine, katere sedaj tako rekoč prav nikakoršnih gotovih dohodkov za svoje splošne blagajnice nimajo. Vsi občinski stroški pokrivajo se po takih krajih navadno s tako imenovanimi „zlogi“ po hišnih številkah in pa po velikosti premoženja ter po „taksah“ na živino. Taki zlogi in take takse, ako se vedno in sproti obrok po obroku in to bo zato ugodnih časih ne iztirjujejo od strank, se potem le prav težavno več potirjati dajo, sosebno, ako so zaostanki se od več let skupaj nakopičili. To je potem zopet nova môra, katera posameznike hudo tare in duší, a županstvom pa v posledici britkih sitnosti napravlja. Leto je sicer dolgo, a za plačevalce pa pri vsem tem le kratko in brzo preteče.

Kmalu pride čas, ko je treba plačati občinske davke, občinskega slugo, občinskega čuvaja, občinskega tajnika, organista ter poravnati stroške za šolske potrebščine, oziroma izdrževanje, snaženje in kurjenje šolske sobe in šolskega poslopja.

Ko pogojeni čas doteče in so navedeni faktorji svoje delo za isto leto in določeni čas dovršili, pričnо se pri županstvu za svoje plačilo oziroma odškodnino za trud in delo oglašati. A to pa navedno, mesto jim trdo in krvavo zaslužene peneze izplačati, kakor bilo je pogojeno, se izgovarja: V blagajnici ni nič „knofov“, se ni še nič potirjalo, ljudje nimajo denarja, ne morejo plačati itd. Dostikrat se pa tudi primeri, da taka uboga para, katera je za občino skozi celo leto pošteno delala in se mučila, kedar k županstvu po dosluženem pogojenem dotečenem obroku z pobotnico po svoje „knofe“ pride, mesto teh, le par prav debelih in neslano-robatih oštevk dobi in požreti mora.

Ako se potem za svoje zasluženo plačilo pri sodniji oglasi in županstvo toži, gorjé takemu trpinu! Ako je še tako pošten in vesten človek, ako je še tako vestno in natančno svoje dolžuosti izvršil, kmalu ne bode več nobene poštene dlake na njem. — Primeri se, da oče župan proti njemu na skrivnem in potuhnjeno, sicer zeló mirno in krotko prebivalstvo — cele občine nadražijo in našuntajo, in — ogenj je v strehi! — To bilo se je piscu teh vrstic o svojem času tudi samemu v najpolnejši meri zgodilo.

A tudi v tej dolini morejo si občine „sè združenimi močmi“ v prihodnje svoje splošne blagajnice gledé prihodkov še prav zdatno asigurati ter si svoja dosedanja navadna plačevanja v ta namen jako jako olajšati in izdatno zmanjšati, da, tù in tam tudi do malega popolno odpraviti. Kako nek li to? V dosego tega treba je le malo ljubezni in uneme do ubogega ljudstva od strani tistih, katerim je prebivalstvo svojo splošno občinsko osodo zaupalo in v roke izročilo, malo krepke in trdne volje ter malo razuma za splošno občinsko korist, pa je vse pri rokah, da se pravi namen tudi faktično doseže in dovrši.

Vsaka občina ima še sedaj po tej dolini večji ali manjši skupni kompleks zemlje, kateri ji pri sedanjih okoliščinah, razun borne paše, morda tudi nekoliko slabih drv, prav nobenega dobička ne donaša in ne daje. Vsaj, kar je meni znano, ker sem v teku časa po tej dolini ob raznih prilikah vsak kotiček in vsak jarek staknil, dala bi se taka skupna zemljišča, oziroma skupni občinski pašniki, po večini njihovih leg še prav izvrstno kultivirati, katera bi poleg sedanjih nepomenljivih dohodkov v malo letih za splošne občinske koristi jako izdatnih novih prihodkov dajala in donašala. Ob ugodnih zimah naj bi se na takih prostorih najpreje dračje in drugo nepotrebno čumje popolno odstranilo; ko bilo bi to dovršeno, nasadilo naj bi se potem pravilno in v pravem razmerji na takih pašnikih češpljevega tepkovega in cidrovkinega sadja.

(Konec prihodnjič.)

---

*

Trgovinska in obrtna zbornica

(Dalje.)

II. Gospod svetnik Ivan Perdan poroča vsled dopisa vis. c. kr. deželne vlade z dne 6. julija 1885. l. št. 4058 o vprašanji, je-li dovolitev v izvrševanje obrti kavarnarjev imela sama v sebi (ipso facto) tudi pravico, po dotičnih obstoječih propisih točiti žgane pijače, kakor: likêre i. d., predno je zakonito moč dobil obrtni red z dne 20. decembra 1859. l., oziroma: so-li imeli kavarnarji v istem času pravico točiti imenovane pijače, ne da bi jim bilo treba v to posebne dovolitve.

Odsek se je, opirajoč na dotična raziskavanja, izrekel, da so kavarnarji imeli tudi pravico točiti žgane pijače, kakor: likere, rum i. d., predno je zakonito moč dobil obrtni red z dne 20. decembra 1859. l. in da je bila ta pravica vedno zvezana z izvrševanjem kavarnarstva, ne da bi bila v obrtnem pismu posebej imenovana.

Odsek nasvetuje: zbornica naj se izreče v zmislu poročila.

Predlog se vzprejme.

III. Gospod svetnik V. Petričič poroča o vprašanji vis. c. kr. deželne vlade, ima li po misli zbornice pravica za trgovino z domačimi pridelki v sebi tudi pravico, trgovati s slanino (špehom) na debelo; pri tem naj se ozira tudi na letno obdačenje z 2 gold. 10 kr.

Z ukazom dvorne pisarne dne 18. februarija 1813. leta bili so odpravljeni vsi zakoni, ki so omejavali notranjo trgovino za živež, kateri se je prištevala tudi trgovina z žitom.

V svobodno trgovino za živež spadajo po gubernijalni okrožnici z dne 17. marca 1813. leta: 1. vse vrste žit, seno, slama in vse vrste sočivja; 2. vse vrste moke; 3. mlečni pridelki; 4. velika in mala klavna živina, slanina (špeh), loj, sveče in milo. To razsojajoč bi se dalo trditi, da obsega trgovina trgovina z domačimi pridelki, kakor se je v času razvijala, tudi trgovino s slanino, ker je slanina domač pridelek, trgovina z domačimi pridelki pa obsega malo da ne vse v trgovino za živež spadajoče stvari.

Ker se za trgovino z domačimi pridelki običajno razumi le trgovina z domačimi pridelki na debelo, moralo bi se trditi, da obsega pravica za trgovino z domačimi pridelki tudi pravico za trgovino s slanino na debelo.

Ali v slučaju, kakor v predstoječem, ko se je od vršilnega kapitala 20 gold. odmerilo 2 gld. 10 kr. letne pridobnine, je vendar le težko misliti si, da bi obsegala pravica za trgovino z domačimi pridelki, med katere se štejejo običajno: žito, sočivje, mleti pridelki, suho sadje, méd, vosek, deteljino in travino seme itd., tudi pravico za trgovino s slanino na debelo; to tem manje, ker se navadno za trgovino s slanino, maslom in klavno živino prosijo posebna obrtna pisma.

Odsek tedaj misli, da v predstoječem slučaji pravica za trgovino z domačimi pridelki ne obsega pravice za trgovino s slanino na debelo, torej predlaga: zbornica naj se izreče v zmislu poročila.

Gospod svetnik Perdan je proti odsekovemu predlogu, ker je slanina domač pridelek, kar odsekovo poročilo samo priznava, in trgujejo ž njo na debelo trgovci z domačimi pridelki; govornik predlaga toraj tudi, naj slavna zbornica v tem zmislu odgovori vprašanju vis. c. k. deželne vlade.

Zbornica vzprejme potem ta predlog, ko je zbornični tajnik stvar nekoliko pojasnil in gospod odbornik Fr. Omersa predlog g. Ivana Perdana podpiral.

IV. Gospod Mihael Pakič poroča vsled dopisa c. k. deželne vlade z dne 11. julija 1885. t. l. št. 6725 gledé zadrugovanja v političnem okraji logaškem sledeče:

V teh posvetovanjih zastopal je zbornico nje tajnik. Udeleženci loškega davčnega okraja izjavili so se za tri, oni logaškega za dve in oni idrijskega za štiri zadruge, in sicer po tej-le razvrstitvi:

A. Davčni okraj loški.

1. Gostilničarske in krčmarske obrti z vsemi pravicami, mesarji in klavci drobnice,
2. rokodelske in dopuščane obrti, izjemši mesarje in gostilničarje,
3. vse v točko 1. in 2. ne spadajoče, torej posebno trgovinske obrti.

B. Davčni okraj logaški.

1. Gostilničarske in krčmarske obrti z vsemi pravicami, mesarji in klavci drobnice; potem vse svobodne obrti s trgovinskimi vred,
2. one v točko 1. ne spadajoče rokodelske dopuščane obrti.

C. Davčni okraj idrijski.

1. Gostilničarske in krčmarske obrti z vsemi pravicami, mesarji in klavci drobnice,
2. mlinarji in pilarji (žagarji),
3. one v točko 1. ne spadajoče rokodelske in dopuščane obrti,
4. vse v točke 1. do 3. ne spadajoče, torej posebno trgovinske obrti.

Ker so se udeleženci kolikor mogoče na to ozirali, da bi osnovali krepke zadruge, in ker naj bi se, po mnenji zbornice o določevanji kraja ravno na to okolnost oziralo, priporoča zbornica, kakor je storilo tudi c. kr. okrajno glavarstvo logaško, naj bi vis. c. kr. deželna vlada po izrečenih željah udeležencev določila kraje, po katerih bi se imele razširiti posamezne zadruge v tem političnem okraji.

Gledé zapisnika o številu obrti davčnega okraja loškega opomni zbornica, naj bi se po željah udeležencev kovači uvrstili v II. zadrugo (rokodelske in dopuščane obrti). Vsled tega bi se tudi število v to zadrugo spadajočih obrti narastlo od 41 na 57 in ono III. bi se zmanjšalo s 159 na 143.

V jednakem zmislu bi bilo premeniti število obrti davčnega okraja logaškega; ker spadajo kovači v vrsto rokodelskih obrti, bili bi uvrstiti v II. zadrugo in bi se povečalo s tem število obrti te zadruge od 91 na 117, ono I. zadruge pa bi se zmanjšalo od 424 na 398.

Tudi v davčnem okraji idrijskem bi bili premestiti kovači iz IV. v III. zadrugo. Vsled tega bi se povečalo število III. zadruge od 69 na 71, ono IV. pa bi se zmanjšalo s 130 na 128.

Ker se dela barvarjev, podobarjev in modistin vendar bližajo bolj rokodelskim obrtom nego trgovinskim, bili bi tudi ti v III. zadrugo uvrstiti. Vsled tega bi se število obrti III. zadruge povečalo na 75 in ono IV. bi se zmanjšalo na 124.

Opirajoč se na to predlaga odsek: zbornica naj se izreče v zmislu tega poročila.

Predlog se vzprejme.

Gospod zbornični svetnik Iv. Perdan poroča vsled dopisa vis. c. kr. deželne vlade z dne 23. julija 1885., št. 6602, s katerim se vpraša, da li po tukajšnjih veljavnih obrtnijskih in trgovinskih navadah z vodo zredčeni špirit neha biti kot tak, preden je dober za pitje; da li je na ta način iz njega napravljeno žganje umeti kot novo samobitno trgovsko blago.

Odsek predlaga: zbornica naj pritrdujoč odgovori vprašanje.

(Dalje prihodnjič.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

11.

Eukalipti.

(Konec.)

Da-si „Eucalyptus globulus ne dosega svojih rojakov (Eucalyptus collosea in amygdalina), vendar ga moramo uvrstiti med najznamenitiše rastlinske gorostase. Enega je izmeril Müller; imel je v obsegu pri zemlji 29¼ *m.*, in visok je bil 98 *m.* Starost tega drevesa je preračunil na 800 let. Strokovnjaki menijo, da eukalipti vsi sploh brzo rastejo, ali da tudi med največimi gorostasi ni velikih starcev. Na botaniških vrtovih evropejskih izrastel je „Eucalyptus globulus“ v devetih letih iz semena do sedem metrov višine. V južnih krajih evropejskih raste zunaj pod milim nebom, in včasih zraste v enem letu po 2—3 *m.* Martins sporoča, da eukalipt (globulus) v Alžiru zraste v letu za 4 *m.*

Eukalipt je avstralsko drevo, ali vendar je nekaj časa sem vrlo važna rastlina tudi v severni Afriki in v južni Evropi, in vrjetno je, da bode polagoma izpodrinil iz teh krajev marsikatero drugo gozdno drevo. Izredna svojstva, katera se ne dadó dovoljno oceniti še sedaj, razširila bodo to drevo vse bolj in bolj. Eukalipt raste v Avstraliji v podnebju, ki je slično onemu v južni Evropi. Brza rast, s katero se to drevo odlikuje, nagnila je Francoze, da so ga presadili v Afriko in v Evropo. Na francoski obali ob sredozemnem morji blizo Nice posadili so prve eukalipte 1861. l. Poskusi ti so obnesli sijajno, in danes so ta drevesa uže nad 40 metrov visoka. Poleg obale od Cannesa do Monaka širi se velika množina eukaliptov, in sedaj premišljujejo, kako da jih posadé po dolinah Rone. V Alžiru se eukalipti izvrstno obnašajo, razvijajo se prav tako, kakor da so v Avstraliji. Poskusi na Italijanskem in v Dalmaciji so se obnesli tudi vrlo dobro. Na Hrvatskem so več potov poskusili z eukalipti, ali zima jih je pobrala vselej.

Povedano je uže bilo, da eukalipti brzo rastejo, in tega svojstva niso zgubili niti po deželah okolo sredozemnega morja. V Alžiru so zapazili, da se poedina drevesa v letu za 6 metrov potegnejo. Ob tej brzi rasti sodil bi človek, da bode drevo slabo in mehko, pa ne, prav čvrsto je in trpežno, in ker je tudi smolnato in oljnato, tedaj dolgo zdržé tudi v vlažni zemlji. Dokazali so uže, da je ta les prav tako dober in trpežen za železniške prage, kakor hrastov. Dandanes ga uže mnogo uporabljajo za podvodne stavbe, za mostove, za pristanišča in druge slične gradnje.

V južni Evropi bode gotovo eukalipt sčasom velik zaklad gozdni. Stari gozdi se tu navadno vsakih sto let sekajo. V tem času daje eukalipt pet sečenj, ker njegovi gozdi se morejo vsakih deset let sekati. Zbog tega bi imel tak gozd peterno vrednost. Razen tega so preračunili, da bi ena železniška traverza, ki stane osem frankov, od eukalipta stala 1—2 fr. Les za brzojavne kole mora biti 30 let star, eukaliptov pa uže v petih letih tako visoko izraste, da je porabljiv. Te številke same najbolj pričajo, kolike vrednosti bi mogle biti eukaliptove šume za narodno gospodarstvo. V Avstraliji tešejo vse brodove iz eukaliptovega lesa. Sploh se v Avstraliji ta les malo ne za vse izdelke uporablja.

Ali to ni še edina korist, ki bi jo južni kraji mogli od eukalipta imeti. V eukaliptu se nabira neka vrsta izhlapivega olja, ki je velike zdravstvene vrednosti. Tudi so strokovnjaki dokazali, da eukalipt s svojim izparivanjem razkužuje zrak, ter znamenito umanjšuje mrzlico po močvirnih krajih. Drevo, ki raste nevrjetno brzo, ki iz zemlje potegne v 24 urah desetkrat toliko vode, kolikor je samo težko, bode gotovo velike koristi za zdravstvene odnošaje vlažnih in nezdravih krajev. S temi svojimi izrednimi svojstvi ne samo, da poteguje iz močvirne zemlje vodo, nego tudi s svojim izparivanjem ubija životne miazme, ki okužujejo zrak. Temu so prišli na sled 1869. l. in vse do danes se je potrdilo popolnoma.

Angleži so začeli prvi saditi eukalipte na „kapu dobre nade“, in sicer s tega namena, da jim oni nezdrave okolice razkužijo. In v kratkem času so dosegli izredne vspehe. Z enakimi vspehi se hvalijo v Alžiru in po vsi severni Afriki. Ne moremo navesti vseh onih zdravniških izvestij iz Afrike, katera dokazujejo, kako so eukaliptovi zasadi v kratkem času mrzlične kraje spremenili v zdrave, in da se mrzlica bolj in bolj poizgublja. Povsodi se je eukalipt skazal kot pravi blagodar.

Politične stvari.

Iz državnega zbora.

V prvih treh sejah novega zasedanja državnega zbora označile so se stranke državnega zbora in pokazalo se je tudi razmerje med njimi.

Začnimo pri levici: Tu prikazuje se v prvi vrsti novi „nemški klub“, ki se hoče brigati samo za nemštvo, ki zametava pridevek „avstrijski“ in čegar prizadevanje bo šlo na „ožjo“ državno-pravno zvezo z Nemško. Knotz, Pickert, Schönerer in blizo 40 enako mislečih poslancev izrekoma s Češke in Štajarske pripada k tej novi stranki. — Druga leviška stranka je „avstrijsko-nemški klub“. K temu pripadajo vsi ostali levičarji, na čelu jim Chlumecki, Herbst, Plener, Tomaščuk i. dr.

Tudi ta približno 80 levičarjev obsegajoča stranka proglasila je svoj program in v tem označila se je tudi ta stranka prav tako, kakor nemška z edinim razločkom, da ta še ni zavrgla pridevka „avstrijski“; v bistvu se ne razlikujete te dve stranki nikakor; izrekoma ste obe enako sovražni proti vsemu, kar ni nemškega in nasprotovanje to sprejeli ste obe stranki tudi v svoje programe.

O druzih malih oddelkih levičarjev, o demokratih in antisemitih ne bodemo sedaj govorili obširneje, omeniti pa bi imeli še levičarskega kluba Coroninijevega. — Ta je sila oslabljen ostal zopet v novem zasedanji: šteje komaj 10 udov in zgubil je svojega pravega duševnega vodjo barona Schwegelna, ki je letos pristopil avstrijsko-nemškemu klubu.

Vrh tega prišteti bi bilo levici še nekaj „divjakov“, ki se iz osebnih ozirov ne pridružijo levičarjem, kateri bodo pa večinoma z levico glasovali, ako so navzoči. Pa takih je sedaj prav malo, ko so izražene skoraj vse barve političnega mnenja v raznovrstnih klubih.

V teh klubih našteti so zeló vsi nasprotniki sedanje sisteme, vlade in večine, ako bi hoteli omeniti še ene take osebe, imenovati bi morali ime enega ministra, kateri pa, dokler je minister svoje nasprotovanje pokriva v obliko posrednika, ki ima za sistemo morebiti dobre besede in obljube redko kaj več, za nasprotnike pa dejanja in srce. — Kedar ta minister ne bo več ud sedanje vlade, tedaj pa bo pokazal svojo pravo stran, ako se ne skrije rajši v zatišje, kjer ne bo — politike.

Preidimo na stranke sedanji vladi prijazne, te so: poljski klub, češki klub, klub desnega središča, središni klub, in kolikor se sedaj more soditi, tudi novo ustanovljen južno-tirolski klub „Trentino“, kateri bo vsaj

večinoma desnici in vladi prijazen, deloma vsaj, to je gledé nekaterih udov, večini nikdar nasproten.

To bi se sicer smelo trditi tudi o demokratih le s tem razločkom, da ste si gledé verskih vprašanj te dve frakciji različnih misli.

Kaj desnica — večina državnega zbora hoče, je zadosti znano: ona v svoji celoti obsega skoraj v vseh klubih Nemce, k nji pripadajo pa tudi: Čehi, Poljci, Slovenci, Hrvatje, Rumunci, Rusini in Lahi. Vsi ti avstrijski narodi skupaj so tedaj prava avstrijska stranka.

Tako kaže se večina državnega zbora tudi v svojem dejanji v novo izvoljenem državnem zboru.

Pokazalo se je tudi, da so vsi različni klubi desnice in vlada v načelih popolnem edini. Ako vsaka nadrobnost še ni dognana, in ako bi se tudi vedelo, da je kaj razlike med večino samo ali pa med večino in vlado, kakoršna se prikazuje na pr. gledé uprave naučnega oddelka, tedaj pa ima večina in vlada dobro voljo, take razlike prijateljsko poravnati. — To se bode tudi zgodilo.

Se ve da so take poravnave med nezavisnimi zastopniki narodov in ravno tako nezavisnimi zastopniki vlade, ki se vsi zavzeti za blagor države, dežel in narodov prijateljsko dogovoré, v složno vesoljnemu blagru namenjeno delovanje.

Prestopimo na dosedanje delovanje samo: Ako se ozremo na obliko obljub, storjenih pri vstopu v zbornico, opazujemo naravno podobo narodov, ker vsak poslanec stori obljubo v lastnem maternem jeziku. Gledé teh obljub prikazala se je letos deloma pri konservativnih českih velikih posestnikih razlika memo prej v tem, da nekateri niso obljubili kakor prej česko, ampak nemško. — Opazovala se je ta oblična prememba z neprijetnimi čuti v nekaterih narodnih krogih, kar je naravno. Vendar pa se v takih slučajih ne sme pretiravati. Dotične osebe ostale so gotovo v svojem političnem mnenji iste kot prej in gotovo bodo enako zavzete za česke narodne zahteve. Ako pa so gledé obljube spremenili taktiko, zgodilo se je to gotovo z dobrega namena, morebiti ravno gledé na velikonemške agitacije na Českem, kazaje namreč, da tudi oni, tudi Nemce čuteti se, hočejo mir in spravo s českimi sodeželani zvesto držeči se skupne domovine v deželi in državi.

O 1. seji ni mnogo omeniti. Ministerski predsednik grof Taaffe vpeljal je starosta predsednika poslanca Poselta. Po njegovi obljubi in kratkem nagovoru bere poslanec dr. Fanderlik kot začasni perovodja imena vseh izvoljenih poslancev, vsak navzoč poslanec pa pri klicu svojega imena stori obljubo. To obljubo storilo je pri prvem branji 314 poslancev. Ko je med branjem došlo še nekaj poslancev, brala so se takoj še enkrat imena še druzih 10 došlih poslancev, ki so potem tudi storili obljubo.

Konečno naznanil je starosta-predsednik, da bode v soboto slovesno otvorjenje državnega zbora pri dvoru s prestolnim govorom.

Druga javna seja državnega zbora: Starosta predsednik naznanja, da zapisnika zadnje seje ni odobril, akoravno ni bilo ugovora, ker je dvomljivo, jeli se ni izpustilo nekaj imen onih poslancev, ki so storili obljubo. Ko dotična imena navede, oglasi se onih šest poslancev, ki so obljubo storili, pa se to ni vpisalo v zapisnik.

Dalje storijo obljubo na novo došli poslanci. — Naznanijo se oni, ki so se oglasili bolne, konečno prebere se pismo, s katerim gališki poslanec dr. Rapaport odloži svoje poslanstvo.

Nadalje naznanja predsednik proteste zbornici došle zoper veljavnost volitev, namreč zoper ono: trgovinske zbornice v Brodiu, mesto Czernovice, kmetijskega volilnega okraja Hitzing, mesto Kolomea i. d., kmetijskih občin okraja Zolkiev, mestne skupine Novomesto, veliko posestvo Gornjeavstrijsko, volitev najvišji davek plačujočih v Dalmaciji, mesto Spljet, kmet. okraja Sebeniko, mesto Zader, kmet. okraja Znajm, mestne skupine Krems, kmet. okraja Kolusz, mestne skupine Maribor, mestne skupine Nikolsburg, kmet. okraja Stanislav, kmet. okraja Zloczov, kmet. okraja Poreč, II. mestnega okraja dunajskega (Leopoldovo predmestje), mestne skupine Stanislav i. dr., kmet. okraja Brzežany, Podhajce-Rohatyn in kmet. okraja Leitomišel.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Železnikov konec julija. [Zakasnjeno.] (*V moj zagovor in obrambo.* — Dalje.) Moja polemika z gospodi načelniki tukajšnjega „literarnega kluba“ zategnila se je zoper mojo misel in voljo precej na dolgo. Odgovarjal sem dozdaj na napade v „Ljublj. listu“, „Jurij s pušo“ in „Slovencu“. Pred vsem naj povem spoštovanim gg. bralcem „Novic“, kako modri in prečudni „patroni“ so moji izobraženi gg. napadovalci. Kakor njih djanja jasno kažejo, zahtevali so za-se poseben privilegij, da mene smejo napadati, kolikor se jim le zljubi, in kar jim navdihuje najhujša zagrizenost in najbolj hudobna volja. In jaz? No! — jaz naj bi bil pa molčal, ko mali zagrešeni šolski fantek! Ko sem namreč pričel braniti svoje dobro ime v „Novicah“, hú! — koliki hrup in ropot zagnali so oni in njih privrženci. Mislili in želeli so mi menda izbiti s tem pero iz rok. Zlasti spis v 33. listu „Novic“ raztogotil jih je bil strašansko. Zvijali, obračali in tolmačili so ga tako grdo-lažnjivo, da je res žalostno, kedar izobraženi ljudje, in celó gospodje tako bijejo resnico v obraz. Na čast „Slovencu“ naj bo povedano, da je bil on kmalu spregledal strast, ki je govorila iz dopisov, mu od tod poslanih; toraj se je tudi zahvalil za daljne, iz Železnikov pošiljane mu izvirne dopise. Al strast, kedar prestopi meje, ne dá se rada upogniti. Če je našim olikancem in izobražencem odpovedal svoje prostore „Slovenec“, kaj to; saj ima „Slovenski Narod“, — kdo tega ne ve — tudi rad kak tolsti grižljej; v tem oziru slovi uže od nekdaj. V „Sl. Narod“ tedaj preselili so se napadi zoper mene; a ne le zoper mene, ampak tudi še drugi naj občutijo, kakovi sad rodi novošegna izobraženost in omika, kedar se v kot za peč potisne — krščanska ljubezen! Iz sodnega stola, na katerega so se nepoklicano in oholo posadili iz svoje lastne moči, ter prisvojili si pravico in oblast, devati na tehtnico in presojevati vse, kar se v našem kraji zgodi, odmevajo njihove stroge obsodbe. Da pred tem prestolom (!!!) ni milosti zlasti za mene, vé vsak, kdor bere „Narod“. A obsojeni so bili z menoj vred uže tudi nekateri drugi. Prišel je bil na vrsto naš mesar (gotovo za to, ker ne vbija in ne kolje take živine, ki bi samo meso in nič kosti ne imela). Obsodba, stroga obsodba izrekla se je bila dalje čez „znani triumvirat, ki zida Keopsovo piramido, za katero se znaša od zibeli do mrzlega groba (sic! kako poetično!) s krvavimi žulji gradivo“ — se ve, od strani tukajšnjih delavcev. (O strašanska nespamet, o slepa prismojenost, ki kaj tacega zapiše. Počakajte le še mala leta, in trepetaje se ozirajte v prihodnost, vi tukajšnji delavci, pa tudi trgovci, krčmarji in rokodelci, ki ste z delavci v kaki dotiki. Gorjé Železnikom, kedar jim Bog odtegne „znani triumvirat“ (naši gg. G.), ki z največimi žrtvami

in z neizrekljivim trudom skrbijo ljudem za delo in zaslužek. Zdaj sicer gre marsikdo drugam iskat kruha, katerega doma jesti noče; a navadno jo priprede vsak kmalu zopet nazaj domov. Prišel pa bo čas, in vse kaže na to, da kmalu, ko bodo naši ljudje prisiljeni, iti si iskat dela po svetu zato, ker ga jim tu nihče preskrboval ne bo. Bog naj bi hotel, da se v tem motim!) Pa kaj, ako naši usiljeni sodniki psujejo in blatijo take, ki pri njih niso „persona grata“; saj ne prizanesejo tudi celó prvakom iz njihove lastne srede. Če teh olikanih pisateljev včasih, ali bolje reči: prav pogosto „luna ne trka“, pa tudi nočem nič. Le poglejte, dragi gg. bralci, v 175. št. „Slov. Naroda“, in čudite se, kaj tam „črno na belo“ zapisano stoji. Lejte, inteligentnega predsednika tukajšnjega bralnega društva imenujejo ondi „gosp. Matevž pl. Kokar“!!! Ali ni to istiniti škandal in žaljenje časti, če se pomisli, da so bili „Kokarji“ ena izmed najslaboglasnejših rodbin, ki jih šteje zgodovina našega kraja. Vi pa s takim naslovom vašega g. predsednika odlikujete?! (Gosp. „Chefredaktérja“ pa opozorimo, da ne bi mu morda škodilo, ako blagovoli pogledati, kaj gledé ušesa-zgačljivih črk „**pl.**“ govori knjiga: „Das österreichische Polizei-Strafrecht“ str. 62 in 63“. Na sedem let namreč človeku vsaka reč prav pride, včasih pa še prej.) (Dalje prih.)

Iz Ljubljane. — **Presvitli cesar** podarili so: po zadnji povodnji na Tirolskem poškodovanim 15.000 gold., ravno tako na Koroškem po povodnji poškodovanim 12.000 gold., prej pa še za one v Šmohorji na Koroškem po povodnji poškodovane 1000 gold., za oo. Lazariste v Celji 300 gold., po požaru poškodovanim v Kasa-Kis-Podrugi 500 gold., v Helemanoš pa 600 gold. Za one prebivalce na Kranjskem, ki so bili poškodovani po nevihti dne 29. avgusta t. l., darovali pa so presvitli cesar svoto 4000 gold.

— **Državna poslanca kranjskega vélikega posestva** sta letos po pristopu barona Schwegelna v klub „avstrijsko-nemški“ postala zopet složna. — Coronini sam vsaj ne nasprotuje Slovencem v narodnih vprašanjih, sodilo se je tedaj, da je tudi baron Schwegel takega mnenja kot bivši ud Coroninijevega kluba.

S tem, da se je povrnil k nemškim levičarjem, pridruži se vsemu njihovemu nasprotovanju zoper avstrijske Nenemce in zoper sedanjo vlado. Schrey, Schaffer, Deschmann in Apfaltrern bodo sedaj uže zadovoljni ž njim, kaj pa njegov narod, iz katerega se je rodil, in kaj dežela, katero zastopa, potem se pa ne sme prašati.

— **O volitvi dolenjskih mest** še zmiraj, posebno nek novomeški dopisnik „Sl. Nar.“ čudne reči podtika slovenskim državnim poslancem s Kranjskega. — Kakor se vidi, omenjenemu dopisniku ni prav, da je profesor Šuklje pristopil Hohenwartovemu klubu, dalje pa še gledé slovenskih poslancev in njihovega postopanja zdihuje po „jeklenih značajih“. — Čuditi se moram omenjenemu dopisniku, da ravno sklicaje se na neko poročilo Slovenčevo iz državnega zbora, v katerem je pristop prof. Šuklejev v Hohenwartov klub po vsem nepristransko popisan, hoče „kranjskim“ poslancem očitati, da je bil ta vstop „per majora“ mogoč. — Nam se zdi, da s pristopom prof. Šukljejevim, katerega zabraniti klub ne „unanimiter“ in ne „per majora“ ni mogel za to, ker ga za čas pristopanja še bilo ni.

Vrh tega pa tudi ne dvomimo, da veljavnost dolenjske volitve po vstopu Šukljejevem vkljub temu ni postala ne bolj, pa tudi ne manj gotova, kakor je bila prej. — Obžalujemo, da nam jeklenost značaja „Nar.“ dopisnika ni znana, ker ga ne poznamo, to pa vemo, da bi naš narod smel biti zadovoljen, ako bi vsaj v skupini dolenjskih mest samo železnih značajev dosti imeli. Slovenski državni poslanci s Kranjskega pa so vsaj letos med volitvami in po volitvah pokazali, da tudi jekla imajo za potrebo, volilci slovenski pa so s svojo skoro brez izjeme soglasnimi izvolitvami 6 prejšnjih državnih poslancev morali prisojati tudi za njihovo prejšnjo delovanje potrebnega jeklenega značaja.

Konečno pa omenjamo še eno: Hohenwartov klub izbral je v legitimacijski odsek poleg Bukovinca Lupulo dr. Poklukarja in dr. Klaiča. Značaj, neodvisnost in vsa preteklost teh dveh poslancev pa daje poroštva dosti, da bodeta tudi gledé volitve dolenjskih mest v legitimacijskem odseku neustrašeno branila postavo in pravico. Upamo, da bo prav tako sodil ves odsek in državni zbor. Justicia fundamentum regnorum! To, upamo, da bode vodilo pri razsojevanji oporečenih volitev, in tako mora biti, drugače spodkopavamo lastni in državni obstanek.

— **Gosp. dr. Fr. Lampé** imenovan je za profesorja dogmatike na ljubljanskem knezoškofijskem seminišči in prevzame ob enem tudi vodstvo Marijanišča v Ljubljani.

— **Subvencijske bike muricodolskega plemena**, koje je prodajala na javni dražbi c. kr. kmetijska družba v soboto 3. oktobra t. l. v Novem mestu, so kupili sledeči gospodje: Grof Albin Margheri, grajščak v Otočecu, dr. Teodor Rudež, grajščak v Ribnici, Jožef Gorše, posestnik v Toplicah, Julija Rudež, grajščakinja na Tolstem vrhu, Franjo Majzel, posestnik v Beli cerkvi, Anton Rojc, posestnik v Zatičini, Anton Straus, posestnik v Kostanjevici, Franjo Pintar, posestnik v Novem mestu, Jakob Lenk, grajščak na Raki.

— **„Arkiv za šalu i satiru“** imenuje se nov šaljiv list, ki je s 1. oktobrom začel izhajati v Zagrebu. Na prvi strani prinaša list podobo znanega hrvatskega politika Nikola Krestiča, bivšega predsednika deželnega zbora. List stane za $^1/_4$ leta 1 gold.

— **Učiteljske spremembe.** Za prvega učitelja na Dobrovi imenovan je gosp. Matija Rant, marljiv sadjerejec in dopisovalec „Novic“, na drugo učiteljsko mesto pa gospodična Rozman, dosedaj učiteljica v Radoljici.

— **„Ljubljanski Zvon.“** Št. X. tega leposlovnega lista prinaša naslednje spise: 1. Svojmir: Drobne pesmi. 7, 8, 9, 10, 11. — 2. Dr. Fr. Detela: „Véliki grof.“ Zgodovinski roman. (Konec.) — 3. Tinea: „Podoba tvoja.“ Pesem. — 4. J. Trdina: Bajke in povesti o Gorjancih, 23. „Gospod Vedež.“ — 5. J. Kržišnik: „Glad“. Pesem. 1, 2, 3. — 6. Ivan Vrhovec: „Slavni Slovenci.“ II. Peter Pavel Glavar. — 7. A. Fekonja: „Slovenci v književni vzajemnosti s Hrvati.“ — 8. Jos. Cimperman: „Osèhlo cvetje.“ Soneti. — 9. Janko Kersnik: „Agitator“. Roman. (Dalje.) — 10. J. Kostanjevec: „Tvoj nasméh“. Pesem. — 11. Književna poročila: IV. L. Žvab: Curiosità Triestine. — 12. D. Fajgelj: Nove muzikalije IV, V. — 13. „Blag rojak“. — 14. I. Franke: „Umetniške starine po Gorenjskem“. — 15. L.: Slovenski časopisi leta 1885. — 16. „Slovenski glasnik: Nove knjige slovenske. — Letna poročila naših srednjih šol. — Wolfov slovar. — Jurija Šubica slike za novi muzej. — Verein der Slavisten. — — Kratke opazke. — 17. J. Kalan: Šah. — „Ljubljanski Zvon“ izhaja vsacega meseca 1. dan v zvezkih, po 4 tiskovne pole vélike osmerke obsežnih, ter stane pol leta 2 gold. 30 kr., za četrt leta 1 gold. 15 krajc.

— **Krajcarska podružnica „Narodnega Doma“ v Ljubljani.** Več gospodov, ki so želeli knjižic, prašalo nas je, in to posebno v zadnjem času, kako da jim je s knjižicami postopati in doneske pobirati. Bodi jim povedano, da imajo natančen in lahko umljiv navod v ta namen na notranjih straneh platnic vsake knjižice. Kakor že večkrat naglašano, cel način pobiranja je jako priprost in kontrola pri vsem tem jako natančna.

Tudi zadnji teden ni ostal brez vspeha. Razposlanih je tedaj že blizu 300 knjižic, od teh, kar je jako spodbudljivo znamenje, skoro četrtina z desetkrajcarskimi markami. Tudi je došla poddružnici zopet nova, (šesta) knjižica s krajcarskimi markami (št. 128) polna, in sicer, kar zasluži posebne pohvale za trudoljubivo zanimanje in pospeševanje naše ideje, že kot druga iz Zagorja pri Litiji (poverjenik g. M. P.)

Z veseljem zabilježimo, da se v novejšem času za naše namene prav živo potezajo slovenski vseučiliščniki in da nam je došlo od njih iz Dunaja zdatno naročilo. Hvala jim. Naj jih posnemajo vsi oni narodnjaki, ki narodne denarne žrtve lože vtrpè, ki pa dosedaj še neso darovali ničesar za ta namen, ter naj pridno naročajo in polnijo knjižice. Narod slovenski bo jim gotovo hvaležen. (Denar in oglasila pošiljati je gosp. dr. Josipu Starétu, blagajniku „Narodnega Doma“ v Ljubljani.)

Izkaz

o stanji in premoženji društva „Narodni Dom“ v Ljubljani dné 30. septembra t. l.

1. Naloženo pri kranjski hranilnici in različnih slovenskih posojilnicah (obresti niso priračunjene) .	32.659 gold.	58 kr.
2. v obligacijah kranjske zemljiščne odveze z dne 1. novembra t. l. .	5.250 „	— „
3. v gotovini	158 „	96 „
Skupaj .	38.068 gold.	54 kr.

Poleg tega inventar.

V Ljubljani dne 30. septembra 1885.

Za upravni odbor društva „Narodni Dom“ v Ljubljani:

Dr. Josip Starè, blagajnik. Dr. Adolf Mosche, predsednik.

Za pregledovalni odsek:

Fr. Ks. Souvan, odbornik. Dr. Jernej Zupanec, predsednik.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Delegacije sklicane so s cesarskim patentom na 22. dan oktobra na Dunaj. Državni zbor pa bo ali ta dan ali pa kmalu potem sklenjen in za sred meseca novembra nameravajo se sklicati deželni zbori, katerih večji bodo mogli zborovati do 20. januarija prihodnjega leta, ker se državni zbor še le potem vnovič skliče k zborovanju.

Adresna odseka obeh zbornic sta se ustanovila in zbral si je oni gosposke zbornice za predsednika kardinala Gangelbauer-ja, oni zbornice poslancev pa grofa Hohenwarta. Pričakuje se, da se adresna razprava prične v teku tega tedna. V zbornici poslancev smatra se za gotovo, da manjina predloži poseben načrt adrese po poslancu dr. Sturm-u.

Za predsednika državnega zbora izvoljen je vnovič dr. Smolka, za I. namestnika grof Rih. Clam, za II. namestnika pa levičar Chlumecky. Po izvolitvi imel je novoizvoljenec dr. Smolka daljni govor v katerim se je po izrečeni zahvali za zaupanje — z vso odločnostjo obračal zoper nerede in škandale kakoršni so se godili koncem zadnjega zasedanja obračaje se enako proti poslancem kakor proti poslušalcem. Izvolitev in govor dr. Smolka sprejela je zbornica z glasno pohvalo.

O bolgarskem vprašanji je najpomenljivejša dogodba zadnjih dni ta, da se je razgovor poslanikov zarad tega vprašanja pričel, in pa da je srbski kralj v svojem prestolnem govoru pri odtvorjenji prav zarad bolgarskih zmešnjav sklicane skupščine določno označil stališče Srbske. Prestolni govor pravi: Berolinsko pogodbo zadel je hud udarec. Ravnotežje na balkanskem polotoku je omajano, poroštvo za obstanek Srbske je v nevarnosti. Srbska želi miru in razvoja v miru, ravno zato pa mora skrbeti, da se njen obstanek ne stavi v nevarnost. Srbska prizadeva si, ohraniti na polotoku dosedajno stanje, ako to ne, pa se mora zopet uravnati ravnotežje med državami balkanskega polotoka. Vlada predložila bode skupščini predloge o sredstvih, s katerimi se bode vstreglo sedajnim potrebam. Kralj je prepričan, da bodo zastopniki naroda pri tem delovanji radovoljno pomagali. Z zjedinjenimi silami in s pomočjo Božjo bode se posrečilo, da se zavarujejo interesi Srbske za sedaj in prihodnost.

Ako se pri tem prestolnem govoru ne prezre, da Srbska gotovo ni izrekla besedice drugače kot v popolnem soglasji z Avstrijsko, tedaj vidimo v srbskem prestolnem govoru izraženo tudi politiko Avstrijsko, smelo bi se reči politiko Evrope.

Prizadevanje bo tedaj šlo, ohraniti na Balkanu dosedanje stanje, ker pa tega brez vojske ne bo mogoče, uravnalo se bode ravnotežje med tamošnjimi državami na novo.

Francoska. — Volitve za državni zbor pričele so se zadnjo nedeljo, nihče ne pričakuje velikih sprememb v razmeri med strankami.

Laška. — Kar se je uže dolgo pripravljalo, se je sedaj dognalo. Bivši laški poslanik na Dunaji grof Nobilant imenovan je za ministra vnanjih zadev. — Na Dunaji Nobilant ni bil nikdar posebno priljubljen.

Grška. — Ministerski svet je sklenil, naj se mobilizujejo vojne čete; skličeta naj se dva letnika pomorskih reservistov. Vojaške priprave se pridno nadaljujejo.

Kopenhagen. — Ruski car sprejel je v soboto opoludne bolgarsko deputacijo; kakor se poroča iz zanesljivega vira, je deputacijo zagotovil, da bode skušal soglasno z drugimi vlastmi, katere so podpisale berolinsko pogodbo, mirnim potem rešiti bolgarsko vprašanje.

Telegram „Novicam“.

Z Dunaja 7. oktobra ob 1. uri 26 minut popoludne.

Prihodnja seja državnega zbora bo v petek, pri kateri bo volitev odsekov komisije državnih dolgov; ob enem prva branja. Druga seja bo v torek in volitev delegacij. Včeraj so škofje pričeli večdnevne konference zarad kongrue in šole. Izid volitev na Francoskem je sledeč: Od 584 volilnih okrajev znanih je 531 volitev in izvoljenih 176 konservativcev, 131 republikancev, 224 bo ožjih volitev dne 18. oktobra. Povodom zagrebških dogodeb večina tukajšnjih časnikov obsoja politiko Tiszovo in Hedervaryjevo.

Žitna cena

v Ljubljani 3. oktobra 1885.

Hektoliter: pšenice domače 6 gold. 36 kr. — banaške 7 gold. 8 kr. — turšice 5 gold. 40 kr. — soršice 6 gold. 23 kr. — rži 5 gold. 36 kr. — ječmena 4 gold. 39 kr. — prosa 5 gold. 20 kr. — ajde 4 gold. 37 kr. — ovsa 2 gold. 92 kr. — Krompir 2 gold. 50 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.